

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie ze skargi J. B.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem

Sądu Wojewódzkiego w P. z dnia 19 maja 1995 r., sygn. akt II Cr (...)

wydanym w sprawie z wniosku P.S. i A.S.

przy uczestnictwie J.B., W.L., F.L. i H.L.

o uwłaszczenie

z udziałem P.S., T.S., J.K., K.M. i Z.S. - jako następców prawnych

wnioskodawców: P.S. i A.S., A.X., X.L., D.L., M.L. i M.G. - jako następców

prawnych uczestników postępowania: W.L., F.L. i X.L. s. W. i F., I.U.M. - jako
następczyni prawnej H.L.

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 października 2017 r.,

zażalenia skarżącej J.B.

na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 13 grudnia 2016 r., sygn. akt II Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie
wywołane skargą o wznowienie postępowania i w tym zakresie
przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego
rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w P. odrzucił skargę o wznowienie postępowania wniesioną przez uczestniczkę postępowania J.B. od prawomocnego postanowienia Sądu Wojewódzkiego w P. z dnia 19 maja 1995 r., sygn. akt II Cr (...), wydanego na skutek rewizji od postanowienia Sądu Rejonowego w P. z dnia 27 grudnia 1994 r., sygn. akt III Ns U (...), w sprawie z wniosku P.S. i A.S. przy udziale J. B., W.L., F.L. i H.L. o uwłaszczenie.

Sąd Okręgowy wskazał, że J.B. czterokrotnie wcześniej składała skargę o wznowienie postępowania o uwłaszczenie. Skargi te były każdorazowo odrzucane. Obecną skargę o wznowienie J.B. zawarła w piśmie z dnia 17 sierpnia 2016 r. Wezwana do uzupełnienia jej braków jako podstawę wznowienia wskazała art. 403 § 1 k.p.c., a jako okoliczność uzasadniającą wznowienie podała, że uwłaszczenie na mocy ustawy z dnia 26 października 1971 r. (błędnie określonej jako ustawa z dnia 4 listopada 1971 r.) o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. z 1971 r., Nr 27, poz. 250 ze zm.) na rzecz P. A. S. miało dotyczyć wyłącznie działek nr [...], [...]1 i [...]2 o obszarze 5.42.17 ha, zapisanych w pierwotnie w księdze wieczystej Tom III, karta 71, a błędnie objęto nim działki, które stanowiły jej własność.

Sąd podkreślił, że skarga J.B. o wznowienie oparta na podstawie wznowienia określonej w art. 403 § 1 k.p.c. podlega odrzuceniu, gdyż wniesiono ją po upływie pięcioletniego terminu prekluzyjnego, określonego w art. 408 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i liczonego od dnia uprawomocnienia się postanowienia objętego skargą. Sąd wyjaśnił ponadto, że w wypadku uznania, że skarga o wznowienie była oparta (także) na podstawie w postaci pozbawienia możliwości działania lub braku należytej reprezentacji (art. 401 pkt 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), do której nie ma zastosowania termin prekluzyjny określony w art. 408 k.p.c., należałoby ją odrzucić z powodu przekroczenia terminu trzymiesięcznego do jej wniesienia, określonego w art. 407 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. J.B. była obecna osobiście z pełnomocnikiem na ogłoszeniu postanowienia z dnia 19 maja 1995 r., a następnie postanowienie to zostało jej doręczone z uzasadnieniem w dniu 30 czerwca 1995 r.

Termin trzymiesięczny do wniesienia skargi o wznowienie postępowania upłynął więc najpóźniej w dniu 30 września 1995 r.

Na podstawie art. 410 § 1 w związku z art. 524 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy odrzucił więc skargę o wznowienie.

Na postanowienie z dnia 13 grudnia 2016 r. zażalenie wniosła J.B.. Zarzuciła naruszenie art. 401 pkt 2, art. 403 § 1 i art. 408 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z akt sprawy (karta 174) wynika, że uczestnik postępowania H.L. zmarł w dniu 13 lutego 2015 r., a więc nie żył w chwili wniesienia przez J.B. skargi o wznowienie postępowania. Sąd Okręgowy nie wiedział o tym i wydał zaskarżone postanowienie w dniu 13 grudnia 2016 r. wskazując w jego komparycji H.L. jako uczestnika postępowania. W dniu 8 marca 2017 r. Sąd Okręgowy - na skutek pisma żony H.L. - powziął wiadomość o jego śmierci oraz o tym, że jego spadkobierczynią jest I.U.M. (karty 172-173). Postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy sprostował postanowienie z dnia 13 grudnia 2016 r. w ten sposób, że w komparycji wykreślił z określenia uczestników postępowania słowa „H.L. ” i wpisał w to miejsce słowa „następcy prawnego zmarłego uczestnika postępowania H.L. – I. U.M. ”.

Skarga o wznowienie postępowania nie wszczyna nowego postępowania w sprawie prawomocnie zakończonej. Postępowanie ze skargi o wznowienie jest dalszym ciągiem rozpoznawania sprawy prawomocnie osądzonej, toczącym się w tej instancji, w której orzekał poprzednio sąd właściwy do wznowienia. W postępowaniu mają zastosowanie odpowiednio - w zakresie nieuregulowanym w przepisach o wznowieniu – przepisy o postępowaniu przed sądem tej instancji, który jest właściwy do wznowienia (tak należy obecnie interpretować art. 406 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Skoro w sprawie, w której J.B. wniosła skargę o wznowienie, właściwy do wznowienia jest sąd orzekający poprzednio w drugiej instancji, to do postępowania z tej skargi należy stosować obecnie - w zakresie nieuregulowanym w przepisach o wznowieniu - odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym, a w drugiej kolejności - zgodnie z art. 391 § 1

w związku z art. 13 § 2 k.p.c. - przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy, gdy powziął wiadomość o śmierci uczestnika postępowania H.L., która nastąpiła przed wydaniem postanowienia z dnia 13 grudnia 2016 r., powinien był zatem zawiesić postępowanie i uchylić jednocześnie postanowienie z dnia 13 grudnia 2016 r. (art. 174 § 1 pkt 1 i § 2 w związku z art. 391 § 1, art. 406 i art. 13 § 2 k.p.c.), a następnie podjąć postępowanie z udziałem I.U.M. (art. 180 § 1 pkt 1 w związku z art. 391 § 1, art. 406 i art. 13 § 2 k.p.c.). Po podjęciu postępowania należało dopiero orzec w przedmiocie skargi o wznowienie wniesionej przez J.B.. Sprostowanie postanowienia z dnia 13 grudnia 2016 r. polegające na wpisaniu do jego komparycji - w miejsce H.L. – I.U.M. jako uczestniczki postępowania było niedopuszczalne.

W tych okolicznościach doszło do nieważności postępowania na etapie rozpoznawania skargi o wznowienie postępowania (art. 379 pkt 2 w związku z art. 406 i art. 13 § 2 k.p.c., por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., 19/98, nie publ., i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., I CZ 86/08, nie publ.), którą Sąd Najwyższy musiał wziąć pod uwagę z urzędu rozpoznając zażalenie na postanowienie z dnia 13 grudnia 2016 r. (art. 378 § 1 w związku z art. 398²¹, art. 394¹ § 3, art. 406 i art. 13 § 2 k.p.c.) oraz na tej podstawie uchylić to postanowienie, znieść postępowanie przed Sąd Okręgowym wywołane skargą o wznowienie postępowania i przekazać sprawę w tym zakresie temu Sądowi do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 i art. 386 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3, art. 406 i art. 13 § 2 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.